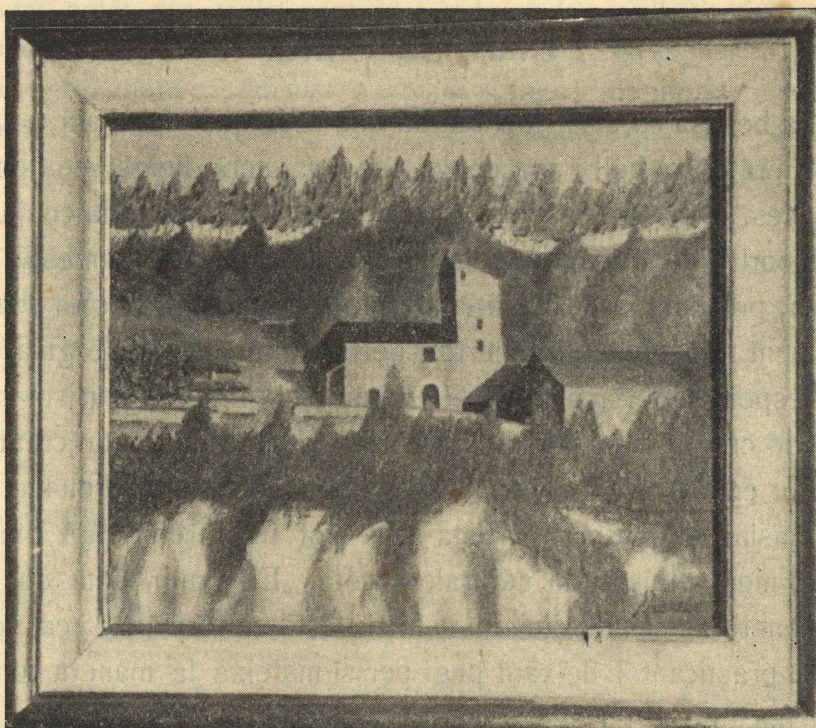

CASTELLITX

FUIES FOLKLORIQVES D'ALGAIDA
I LA SEVA ENCONTRADA

PUNXUAT

Oli original del notable pintor algaidí
JOSEP PUIGSERVER JANER

ANY 1958

N.º 2

Dos mots de gracies

Fa uns mesos vaig sortir per primera vegada i vaig tocar a sa vostra porta. I voltros, algaidins, m'acoíreu amb sos braços oberts, com si fes molt de temps que m'esperàveu. No puc manco que donar-vos les gracies i, amb senyal de gratitud, tornar a fer-vos companyia, una companyia franca de bon amic de se vostra casa.

CASTELLITX

L'Art de pintar

La bellesa és un factor relatiu que cada qual cocebeix a la seva manera. Lo bell i agradable per uns, serà lleig i de poc gust per altres. L'art no és sols inspiració; en la pintura és la conjugació de l'esperit i de la inspiració de l'artista, el qual, dins un estil i una tècnica, presenta a la vista la seva obra. Dins l'art s'ha d'actuar lliurament i en completa llibertat; però l'harmonia ha de guiar sempre l'esperit de l'artista. Se diu que el pintor o l'artista ha de crear; jo crec que no ha de crear res, perquè tot està creat i el Creador emmarcà dins l'espai tota l'hermosura, tota harmonia i tota la fantasia; el pintor, l'artista sols pot interpretar part d'aquest quadro meravellós de la naturalesa tota. El pintor s'ha de forjar una manera de ser ell dins un estil, i l'estil se forma a força de treballar, practicant i deixant pugi per sí mateixa la manera concreta d'un concepte, d'un sentit del gust, formant-se d'aquesta manera l'essència de la personalitat de l'artista.

L'art de pintar no és representar figures geomètriques o falsos signes; sinó que interpreta un espectacle viu dels factors que fan vibrar la seva ànima, tant dins el gust com dins la desesperació; cercant, lo més possible, la semblança de lo que se desitja pintar.

JOSEP PUIGSERVER JANER

Sant Joan Pelós...

Grandiosa era dins tota Mallorca, antigament, la festa de Sant Joan.

Ja els fenicis, grecs i romans, celebraven en aquests dies les anomenades festes solsticials, amb competicions deportives i etlètiques a fi de donar amb el major esplendor possible el culte al sol i an els demés astres.

Es que també an aquests dies s'acaba la primavera, i segons diferents notes que tenim recollides dels nostros vells, antigament a Mallorca, molta era la gent que s'aixecava dematinet i pujava a una certa altura a damunt un pujol, i qui no poria a damunt un terrat per veure es sol sortir, perquè deien que avui quan es sol surt balla entorn de son pern, però que per veure'l ha d'esser mirat a través d'un cedàs o a dins un ribell d'aigua.

Moltes d'altres eren les pràctiques que les fadrines executaven en aquest dia de bon matí. Entre les moltes que en tenim recollides ne transcrivim algunes de les més principals.

El dissapte a vespre en anar-se'n a colgar, les atletes tiraven tres faves a davall es llit, a clucs ulls; una censera, una esceiada, i un altre pelada. Al s'endemà dematí just que es desperten, encara a les fosques o amb els ulls clucs, han de paupar per devall es llit fins a trobar una de les faves. Si agafen la sencera la primera s'enamorat serà ric i sortat; si l'esceiada, serà mitgelis, ni molt ric ni molt pobre, si se palada, serà pobre i dissortat,

En la mateixa nit també tiraven plom fus dins un ribell d'aigua tot diguent:

Sant Joan Pelut,
Sant Joan pelat,
treis-me ses eines
de s'enamorat.

i com els trossos de plom fus se solidifiquen en tocar l'aigua freda, en cada trosset que se forma hi veuen una semblança amb alguna eina que revela l'ofici del seu futur espòs.

Quan alguns sa queixen de que pateixen dolors, maldecaps
o desgràcies se'ls contesta:

Fiets, tot-hom té
i Sant Joan té es xot.

Pocs són dins la nostra vila els qui se recorden de quan en
tal diada se feia una processó que se passetjava pels carrers de la
vila i a davant de tot hi anava botant i ballant un homo vestit de
Sant Joan amb una pell de xot i una creu alta, en memòria, segons
opinió popular, del ball que féu Sant Joan dins el si de sa mare
quan rebé aquesta la visita de la seva cosina Maria Santíssima; i
acabada sa processó, entrava a les cases que el volien veure
i ballava una estona allà dedins.

Ets atlots li cantaven;

Sant Joan Llanut,
carregat de banyes
amb unes castanyes
i un peu pelut.

Ses atlotes, ja més cerimoniasses que els atlots, el rebien amb una
candela encesa tot cantant:

Sant Joan pelós,
va vestit de seda
amb una candela
agenoïem-mos, més, més, més...

Encara, no fa molts d'anys, moltes vegades he vist els nins
i nines que se passetgen pels carrers en llargues fileres i tiringues
cantussetjant la mateixa cançó i agenoïant-se en dir «més» an el final.

Se tornen aixecar i van repetint indefinidament la cançoneta,
però falta la figura casi fantàstica de Sant Joan que vagi saltant i
ballant pels carrers.

GABRIEL JANER

Punxuat

Es el nom d'una de les possessions més antigues de l'encontrada algaidina, que sempre m'ha cridat l'atenció.

Prenint el polsegós camí de Galdent cap a Lluçmajor vers la Novella per un coster aspre i pedregós, s'empugen les velles cases de Punxuat, assegudes damunt l'estret cim, com un castell roquer de severa i austera torre, coronada per una buida espadanya.

Es un dels paratges més delitosos per la vista humana. A davant s'estén l'ample i llarg comellar, el més graner i fruiter del terme, encatifat, en el temps del crescut sembrat, de les diverses tonalitats del verd; cap a la dreta s'aixeca l'altiu puig de Son Roig, a l'esquerra l'espés de la Heretat, i entre ells aguaita, atrevit, el de Randa, que sembla un gigant clepe, que atalaia les nostres planures.

Aquestes cases i terres eren, en el segle XVII, part dels Jurats d'Algaida i l'altra estava, baix d'alou dels Prelats diocesans.

Se componien de; " una quarterada y mitja, y un hort dins la qual terra se troba lo aujub com també las peñas y veles més quatre quartarades y un hort de terra veynat del carrero del Rector."

Les adquirí un dels rectors més grans, que ha tengut la nostra vila.

Aquest fou el doctor en Sagrada Teologia D. Miquel Amengual que retgí els destins espirituals des de 1647 a 1679, i dins aquests anys posseïa aquest lloc: " que he adquirides ab diferents adquisicions, axi dels honors Jurats de dita vila, com de diversos particulars de aquelle " les quals deixà, a la mort, en usufruit, l'any 1706 an el seu germà el Rdo. Sr. D. Salvador Amengual, beneficiat organiste de la nostra Parròquia.

D'aquí s'explica, molt bé, que el seu escut tirat un temps, figuri an el portal principal de les cases actuals, per fer a sebre a les nostres gents, el llinatge esclarescut d'aquest descendent de la il·lustre família dels Armenguals o Amenguals algaidins, que tenia a gust el romandre a dins aquest paratge solitós, baix de les bones ombres de les alzines i pins de la garriga, per descansar, lliure, dels treballs i fruir del encant de Punxuat.

Mn. BALTASAR MOREY

Sa Capella de L'Asumpta

ESGLÉSIA PARROQUIAL D'ALGAIDA

Qui no coneix sa capella de l'Asumpta?

Aquesta capella és molt antiga i fou aixecada per la devoció dels primers pobladors del nostre poble, que tenien a la qui és mare de tot-hom. Antigament es celebrava la Missa dels set Goigs de la Verge Ampujada, missa que devia ésser la primera, ja que a la primera li diuen encara Missa dels Goigs.

L'any del Senyor de 1576 el Bisbe de Mallorca Doctor Vich i Manrique, visità Algaida amb motiu de la visita Pastoral. En visitar dita capella, degut a la seva riquesa amb ex-vots d'or i d'argent quedà tan admirat que ordenà que se fes un detalladíssim inventari de la mateixa i que fos cuidadosament conservada, segons consta a l'Acta de la Visita que se troba a l'arxiu Parroquial. Té un gran valor artístic i material la imatge que es troba al nitxo principal, petita però sí graciosa, i representa a la Verge pujant al Cel, perteneix al segle XVII, i fa encara pocs anys que aquest mateix nitxo es poria cobrir amb una tela també del segle XVII, que representa la Verge amb sos braços oberts cridant a sos fills . . .

Part damunt l'altar d'aquesta capella s'hi troba un nitxo llarguer, que guarda la imatge de la Mare de Déu d'Agost, com vulgarment el poble l'anomena.

Per la seva festa (dia 15 d'agost) l'exposen, estant-hi tota la vuitena, an es cap de baix de l'església, dins un artístic llit d'estil rococó, enrevoltada del trist i alegre perfum d'aufabeguera.

Se creia que aquesta imatge va pertànyer a l'església de Sant Francesc de Paula de Palma, que fou tomada.

Les pintures del nitxo a on s'hi veuen clarament, plens d'una lluminotècnia especial, els dotze apòstols que aquests si que provenen de la ja anomenada església i pertanyen al segle XVI, lo que fa suposar que la imatge de la Mare de Déu morta no és la primitiva que dugueren juntament amb el nitxo sinó una altre més posterior ja que aquesta perteneix an es segle XVIII, no havent pogut trobar per enlloc ni per cap racó notícia certa de l'antiga.

MIQUEL FURIO

CANÇONS DES BATRE

En veritat, la temporada més fatigosa i dura pels pagesos és la que actualment estam passant: la temporada del batre.

Si bé, també és la més delitosa; tota vegada que després de lluitar, tot l'any, per part dels afanosos conradors, dins la fruitera terra, és aquesta la temporada enc que es recullen els tans desitjats fruits a demunt les eres.

Per tant, a continuació recopilam les següents cançons recoides del folk-lore popular mallorquí, que ja des de temps enrera, eren cantades pels nostros antepassats a demunt l'era.

*Que és de ditxós un fadrí
que bat amb s'enemorada
perquè quant està cansada
cantant le pot divertir.*

*Voldria que Déu posàs
en el cel una envelada
per fer ombra a s'estimada
i es solei no la tocàs.*

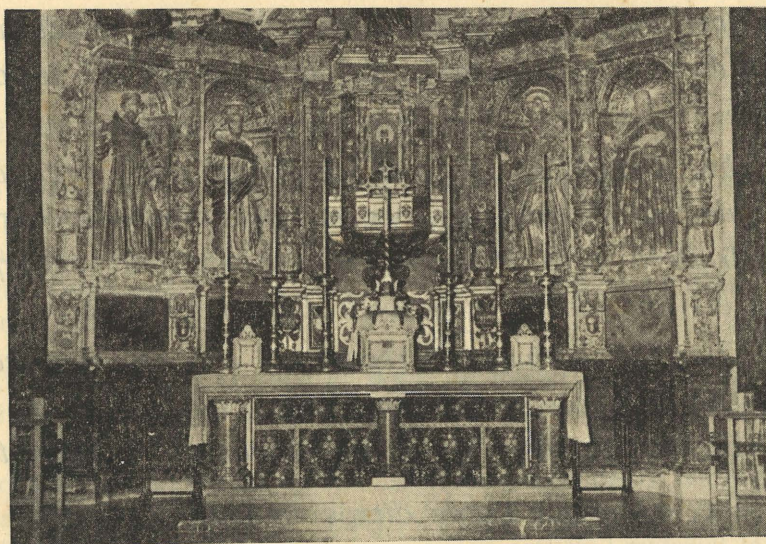

*Venturosa som estada
gran ditxa m'ha feta Déu
he batuda una escarada
veinat de s'estimat meu.*

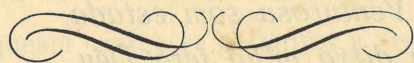

*Per batra en el món no hi ha
com ses egos ben ferrades
perquè fan unes potades
que s'era fan tremolar.*

Consagració de L'Altar Major

*Día 22 de juny d'aquest any que correm, fou
consegat de mans del Exm. i Rvdm. senyor
D. Jesús Enciso Viana el nou altar major de la
nostra Parroquia en honor dels Sants Pere
i Pau, enterrant les Relliquis dels Sants màrtirs
Saturní i Evarist*

W

CASTELLITX

Carrer Marquès de Zayas, 7

ALGAIDA

Preu: 2'50 ptas.